

Kirkkohallituksen yleiskirje nro 15/2023 24.3.2023

Kirkkolainsäädännön kokonaisuudistus

Eduskunta on 2.3.2023 hyväksynyt kirkkolain ja siihen liittyvät kirkolliset erillislait, [Eduskunnan vastaus EV 344/2022 vp.](#) Lakien on tarkoitus tulla voimaan 1.7.2023. Samalla tulee voimaan kirkolliskokouksen 11.11.2021 hyväksymä kirkkojärjestys. Nykyiset, vuoden 1994 kirkkolaki ja kirkkojärjestys sekä vuoden 2014 kirkon vaalijärjestys kumoutuvat uusien säädösten tullessa voimaan. Kirkon vaalijärjestyksen säännökset sisältyvät uuteen kirkkojärjestykseen.

Kirkkolainsäädännön kokonaisuudistuksen tavoitteena on ollut kodifioida voimassa oleva lainsäädäntö ja supistaa kirkkolain alaa perustuslaissa säädettyyn säätelyn alaan. Kirkkolain alaan kuulumattomia säännöksiä on siten siirretty erillislakeihin ja kirkkojärjestykseen.

Uudet säädökset ovat:

kirkkolaki (KL);

laki evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta;

laki evankelis-luterilaisen kirkon työmarkkinalaitoksesta;

laki evankelis-luterilaisen kirkon eläkerahastosta; ja

kirkkojärjestys (KJ).

Lait vahvistettaneen huhtikuussa, jonka jälkeen ne ja uusi kirkkojärjestys löytyvät [finlex.fi](#)-palvelusta.

Kokonaisuudistuksen tavoitteena on ollut uudistaa kirkkolainsäädäntöä nykyistä johdonmukaisemmaksi ja selkeämmäksi ja näin tehostaa kirkon ja seurakuntien hallintoa. Lisäksi on vähennetty yksityiskohtaista säätelyä erityisesti kirkkolaissa.

Tavoitteena ei ole kuitenkaan ollut muuttaa kirkon hallinnon rakenteita vaan

yksinkertaistaa ja johdonmukaistaa hallintoa koskevaa säätelyä. Samalla on pyritty

keventämään hallintoa, ja selkeyttämään eri viranomaisten rooleja ja toimivallan rajoja. Lisäksi säännöksiä on ajantasaistettu.

Kirkkolainsäädännön kokonaisuudistuksessa on ollut lähinnä kyse säädösten kodifioinnista, eli säädösten teknisistä ja rakenteellisista muutoksista. Parhaiten tämä näkyy kirkkolain ja kirkkojärjestyksen rakenteessa. Uudessa kirkkolaissa on 13 lukua nykyisen 26 luvun sijaan. Myös uuden kirkkojärjestyksen lukurakenne noudattelee pitkälti kirkkolakia. Kirkkolainsäädännön kokonaisuudistus sisältää kuitenkin myös joukon sisällöllisiä muutoksia, joista lähemmin alla.

Seurakuntajaon muutosta ja seurakuntayhtymän perustamista koskevien säännösten muutokset

Uudessa kirkkolaissa määritellään seurakuntajaon muutos aikaisempaa täsmällisemmin lain 2 luvun 11 §:ssä. Tyypillisimmät seurakuntajaon muutostilanteet ovat seurakunnan lakkaaminen sen liittyessä toiseen seurakuntaan sekä seurakuntien lakkaaminen, kun ne yhdistetään uudeksi seurakunnaksi. Myös osa seurakunnan alueesta voidaan sen maantieteellisen sijainnin tai kielellisen perusteen vuoksi siirtää toiseen seurakuntaan. Lisäksi koko seurakunnan alue voidaan jakaa kahden tai useamman seurakunnan kesken siten, että jaettava seurakunta lakkaa. Seurakuntajaon muutos on kyseessä myös tilanteissa, joissa esimerkiksi kielellisellä perusteella perustetaan uusi seurakunta samalle alueelle, jolla jo toimii toisenkielinen seurakunta, taikka vastaavasti lakkautetaan toinen samalla alueella toimivista seurakunnista.

Kirkkolaki sisältää uuden säännöksen seurakuntajaon muuttamisen edellytyksistä (KL 2:13). Edellytykset on otettava huomioon seurakuntajaon muutosta koskevassa valmistelussa ja päätöksenteossa. Seurakuntajakoa voidaan muuttaa, jos muutos on kirkon tehtävän toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukainen ja muutos parantaa seurakuntien tai seurakuntayhtymän toimintakykyä, toiminnan taloudellisuutta tai seurakuntalaisten kielellisten oikeuksien toteutumista.

Uutta on myös seurakuntajaon muutosaloitetta koskeva tiedotusvelvollisuus ja seurakuntalaisten mahdollisuus aloitetta koskevaan kannanottoon (KL 2:14). Kun seurakuntajaon muutoksesta on tehty aloite, kirkkoneuvoston tai seurakuntaneuvoston on tiedotettava aloitteesta seurakunnan jäsenille julkaisemalla aloitetta koskeva kuulutus seurakunnan verkkosivuilla sekä paikallis- tai seurakuntalehdessä tai vastaavassa

sähköisessä julkaisussa. Samalla seurakunnan jäsenelle on varattava mahdollisuus jättää aloitteesta kirjallinen kannanotto seurakunnan hiippakunnan tuomiokapitulille 14 vuorokauden kuluessa aloitetta koskevan kuulutuksen julkaisemisesta.

Seurakuntajaon muutoksesta päätöksen tekee edelleen kirkkohallitus. Päätöksenteon jälkeen tuomiokapitulin on viipymättä asetettava järjestelytoimikunta, joka edustaa uutta tai laajentuvaa seurakuntaa sekä huolehtii sen hallinnon järjestämisestä, kunnes seurakunnalla on kirkkovaltuusto ja kirkkoneuvosto tai seurakuntaneuvosto (KL 2:16). Järjestelytoimikunnan kokoonpanosta säädetään aikaisempaa tarkemmin kirkkojärjestyksessä. Tuomiokapituli määrää järjestelytoimikunnan puheenjohtajaksi uuden tai laajenevan seurakunnan kirkkoherran, ja järjestelytoimikunnan jäsenmäärä määräytyy seurakuntien läsnä olevien jäsenten lukumäärän perusteella (KJ 2:7). Puheenjohtaja mukaan lukien järjestelytoimikunnassa on 9–15 jäsentä.

Kirkkojärjestys sisältää uuden säännöksen, joka koskee poikkeusta omaisuuden siirtymistä koskeviin jakoperusteisiin seurakuntajaon muutostilanteissa. Ensinnäkin jakoperusteista voidaan poiketa, jos niiden säännönmukaisesta soveltamisesta aiheutuisi jonkun seurakunnan talouden ilmeinen heikentyminen tai muu olennainen haitta. Jakoperusteista voidaan poiketa myös silloin, kun aiemmin toteutettu seurakuntajaon muutos joudutaan purkamaan ja säännönmukaisten jakoperusteiden soveltaminen johtaisi kohtuuttomaan lopputulokseen. Tällöin otetaan erityisesti huomioon aiemmasta seurakuntajakoa koskevasta päätöksestä kulunut aika sekä asianomaisten seurakuntien taloutta koskevat seikat (KJ 2:6,3).

Seurakuntayhtymän perustamista koskeva sääntely on pysynyt muutoin ennallaan, mutta ratkaisuvalta seurakuntayhtymän perustamisesta kuuluu jatkossa kirkkohallitukselle. Kirkkohallitus päättää seurakuntayhtymän perustamisesta hyväksymällä seurakuntayhtymän perussäännön ja luettelon sille siirtyvästä omaisuudesta. Kirkkohallitus päättää myös seurakuntayhtymän alueen muutoksesta hyväksymällä perussäännön muutoksen. Jos perustetaan vapaaehtoinen, kuntarajat ylittävä seurakuntayhtymä, päätöksessä on otettava huomioon säädetyt seurakuntajaon muuttamista koskevat edellytykset (KL 3:12).

Seurakunnan jäsenten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen

Kirkkolaisissa on uusi säännös seurakunnan jäsenen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista (KL 3:3). Säännöksen mukaan seurakunnan jäsenellä on oikeus osallistua seurakunnan toimintaan ja vaikuttaa seurakunnan päätöksentekoon. Seurakunnan kirkkovaltuuston tai seurakuntaneuvoston on pidettävä huolta monipuolisista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista. Sen lisäksi, että seurakunnan jäsenille on tiedotettava yleistä mielenkiintoa herättävistä hankkeista, jäsenille on tiedotettava myös, millä tavoin päätösten valmisteluun voi osallistua ja vaikuttaa. Jäsenten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia voitaisiin edistää muun muassa järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia ja selvittämällä seurakunnan jäsenten mielipiteitä ennen päätöksentekoa. Säännöksessä mainittujen keinojen luettelo ei ole tyhjentävä, vaan jäsenten osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää myös muulla tavoin.

Seurakunnan jäsenen aloiteoikeutta koskeva säännös on siirretty kirkkolakiin. Jäsenen aloiteoikeus on rajoittamaton siten, että se voi kohdistua sekä seurakunnan että seurakuntayhtymän toimintaan ja hallintoon. Aloite on seurakunnassa käsiteltävä siinä viranomaisessa, jolla on toimivalta aloitteen tarkoittamassa asiassa. Uutta on, että aloitteen tekijälle tulee ilmoittaa, mihin toimenpiteisiin seurakunta on aloitteen johdosta ryhtynyt. Ilmoitus tehdään myös silloin, kun aloite ei ole johtanut mihinkään toimenpiteisiin. Jäsenen aloiteoikeus koskee myös seurakunnan luottamushenkilöitä, joten luottamushenkilöiden aloiteoikeudesta ei säädetä erikseen.

Lisäksi kirkkojärjestykseen on lisätty säännös nuorten vaikuttajaryhmistä (KJ 10:5). Nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi seurakunnan on asetettava nuorten vaikuttajaryhmä, jonka tehtävänä on vaikuttaa asioiden valmisteluun ja päätöksentekoon sekä osallistua seurakunnan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Vaikuttajaryhmä voi olla myös usean seurakunnan yhteinen. Seurakunnan on huolehdittava vaikuttajaryhmän toimintaedellytyksistä. Vaikuttajaryhmään valittavien tulee olla konfirmoituja alle 29-vuotiaita seurakunnan jäseniä ja sen asettaa seurakunnan kirkkovaltuusto, jollei kirkkovaltuusto ole delegoinut päätösvaltaa kirkkoneuvostolle, tai seurakuntaneuvosto. Muutoin vaikuttajaryhmän koko, valintatapa,

kokoontumisten rytmittäminen ja toimikauden pituus on jätetty paikallisesti harkittavaksi.

Uusi hallintosääntö ja muut hallinnon sisäiset määräykset

Uutta on, että seurakunnan tai seurakuntayhtymän hallintoa ohjaavat kirkkovaltuuston työjärjestys, kirkko- tai seurakuntaneuvoston ohjesääntö sekä johtokuntien johtosäännöt yhdistetään yhdeksi hallintosäännöksi (KL 3:7). Hallintosääntöön sisältyvät tarvittavat sisäiset määräykset hallinnon järjestämisestä ja toimielimistä sekä päätösvallan siirtämisestä alemmille toimielimille ja johtaville viranhaltijoille. Lisäksi hallintosäännössä määrättäisiin toimielinten päätöksentekotavoista, hallintomenettelyistä sekä kokousmenettelyistä.

Kirkkolain siirtymäsäännösten mukaan hallintosääntö tulee ottaa käyttöön viimeistään kuuden kuukauden kuluttua lain voimaantulosta. Siihen saakka voidaan soveltaa lain voimaantullessa voimassa olevaa kirkkovaltuuston tai yhteisen kirkkovaltuuston työjärjestystä, kirkkoneuvoston tai yhteisen kirkkoneuvoston ohjesääntöä tai seurakuntaneuvoston ohjesääntöä taikka johtokunnan johtosääntöä. Kirkkohallitus tulee myöhemmin ennen lain voimaantuloa julkaisemaan hallintosääntömallin.

Uuden kirkkolain ja kirkkojärjestyksen myötä myös muut hallinnon sisäiset määräykset tulee päivittää. Tällaisia määräyksiä ovat muun muassa seurakuntayhtymän perussääntö, hautaustoimen ohjesääntö, taloussääntö, hautainhoitorahaston säännöt ja viranhaltijoiden johtosäännöt sekä tuomiokapitulin työjärjestys. Uusi lakisääteinen sisäinen määräys on hautausmaan hoitosuunnitelma. Seurakuntapuutarhurit ry on julkaissut hautausmaan hoitosuunnitelman laadintaoppaan, joka löytyy osoitteesta <https://evl.fi/plus/hallinto-ja-talous/hautaus-toimi>. Kirkkohallitus tulee myöhemmin kevään aikana julkaisemaan muita seurakuntien ja seurakuntayhtymien sisäisiä määräyksiä koskevia uusia mallisääntöjä.

Seurakunnan osa-alueen hallinto

Nykyisistä erillisistä säännöksistä, jotka koskevat kappeliseurakuntia ja seurakuntapiirejä, luovutaan. Seurakunnat voivat kuitenkin edelleen järjestää seurakunnan osa-alueita koskevaa hallintoa turvatakseen seurakunnan tehtävän toteutumisen ja osa-alueella asuvien jäsenten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet (KL 3:8). Lisäksi voidaan päättää, että osa-alueen asioita hoitamaan asetetun

toimielimen jäsenet tai osa jäsenistä valitaan alueella asuvien seurakunnan jäsenten esityksestä ja että toimielimen jäsenten asuinpaikan tulee olla asianomaisella alueella.

Sääntelyn tarkoituksena on mahdollistaa osa-alueen hallinnon järjestäminen siten, että seurakunta voi paikallisten olosuhteiden ja tarpeiden mukaan päättää, millainen rooli ja mitkä tehtävät ja toimivalta osa-alueen hallinnolle annetaan. Sääntely mahdollistaa myös nykyisten kappeliseurakuntien ja seurakuntapiirien säilyttämisen ja uusien perustamisen. Kappelineuvoston tai piirineuvoston sijaan hallinto järjestettäisiin kuitenkin johtokuntaa koskevien säännösten perusteella. Osa-aluehallintoa ja sen johtokuntaa koskevat sisäiset määräykset sisältyisivät edellä mainittuun hallintosääntöön. Muutoinkin uuden kirkkolain säännöksiä osa-aluehallinnosta sovelletaan lain voimaantulon jälkeen jo olemassa olevaan kappeliseurakuntaan ja seurakuntapiiriin ja niiden hallintoon.

Seurakuntajaon muutosta valmisteltaessa muutoksen osapuolet voivat tehdä keskinäisen sitovan sopimuksen uuden tai laajentuvan seurakunnan osa-alueen hallinnon järjestämisestä jo ennen seurakuntajaon muutosta koskevaa lopullista päätöstä. Sopimus tulee voimaan samaan aikaan kuin kirkkohallituksen päätös seurakuntajaon muuttamisesta.

Alistusmenettelyistä luopuminen

Kirkkolainsäädännön kokonaisuudistuksen myötä kirkon hallinnossa luovutaan kokonaisuudessaan alistusmenettelyistä. Siten seurakunnan tai seurakuntayhtymän sisäisiä määräyksiä kuten hautaustoimen ohjesääntöä ei jatkossa ole enää tarpeen alistaa tuomiokapitulille vahvistettavaksi, kunhan päätös ohjesäännöstä tehdään lain voimaantulon jälkeen. Vastaavasti kiinteän omaisuuden luovutusta tai pidempiaikaista vuokrausta koskevia 1.7.2023 jälkeen tehtyjä päätöksiä ei ole tarpeen alistaa.

Kiinteän omaisuuden luovutukseen ja maan pidempiaikaiseen vuokraukseen liittyvästä menettelystä säädetään uudessa kirkkolaisissa kuitenkin aiempaa tarkemmin. Seurakunta tai seurakuntayhtymä voi myydä, vaihtaa tai muuten luovuttaa tai antaa vuokralle vähintään kymmeneksi vuodeksi kiinteää omaisuuttaan tarjouskilpailulla, jonka on oltava avoin ja josta on tiedotettava riittävästi. Jos kiinteää omaisuutta luovutetaan tai annetaan vuokralle mainituksi ajaksi ilman tarjouskilpailua, puolueettoman asiantuntijan on arvioitava kiinteistön markkina-arvo tai markkinaperusteinen vuokrataso (KL 3:27).

Sääntelyn taustalla on EU-kilpailusäännöstö ja erityisesti sen valtioneutkea koskevat säännökset.

Myöskään kirkollisen rakennuksen rakentamista, hankkimista tai olemassa olevan rakennuksen olennaista muutosta koskevia seurakuntatason päätöksiä ei enää alistettaisi kirkkohallituksen vahvistettavaksi. Kirkollisen rakennussuojelun turvaamiseksi voimassa oleva alustusmenettely korvautuu kuitenkin lupamenettelyllä (KL 3:21). Lupaa on haettava kirkkohallitukselta, jos kyseessä on uuden kirkon tai siunauskappelin rakentaminen tai hankkiminen, muun kuin kirkollisen rakennuksen muuttaminen kirkoksi tai siunauskappeliksi, suojellun kirkollisen rakennuksen olennainen muuttaminen tai purkaminen taikka sen käyttötarkoituksen muuttaminen ja kirkon käytöstä luopuminen. Lupamenettelystä ja lupaan mahdollisesti liittyvistä ehdoista tullaan tiedottamaan tarkemmin kevään aikana.

Alistusmenettelyistä luopumisen yhteydessä luovutaan myös kokonaan rippikoulun ohjesäännöstä. Piispainkokouksella on toimivalta antaa rippikoulun järjestäjiä sitovia täytäntöönpanomääräyksiä (KJ 5:10) sekä ohjeita rippikoulun järjestämisestä.

Hallinnolliseen päätöksentekoon liittyviä muita muutoksia

Edellä mainittujen hallinnollisten muutosten lisäksi uudet säädökset sisältävät joukon pienempiä päätöksentekoon liittyviä muutoksia.

Varsinaisen ja sähköisen toimielimen kokousten rinnalle tulee **sähköinen päätöksentekomenettely** (KL 10:12 ja 14). Sähköisellä päätöksentekomenettelyllä tarkoitetaan ajasta ja paikasta riippumatonta päätöksentekoa ennen toimielimen kokousta. Kyseessä on uusi päätöksentekotapa kirkon hallinnossa. Koska sähköinen päätöksenteko ei ole avointa eikä julkista, sitä ei voida kuitenkaan käyttää toimielimissä, joiden kokoukset ovat julkisia.

Päätöksentekomenettely on pääsääntöisesti tarkoitettu niin kutsuttujen rutiininluontoisten asioiden käsittelyyn. Sähköinen päätöksenteko edellyttää siihen soveltuvan tietojärjestelmän tai muun tietoteknisen ratkaisun käyttämistä. Käsiteltäessä asioita sähköisessä päätöksentekomenettelyssä on pidettävä huolta tietoturvasta ja siitä, että salassa pidettävät tiedot eivät ole ulkopuolisen saatavissa. Asia on käsitelty, kun kaikki toimielimen jäsenet ovat ilmaisseet kantansa asiaan ja päätöksentekoon varattu aika on kulunut. Asia siirtyy varsinaisen kokouksen käsiteltäväksi, jos yksikin

toimielimen jäsen sitä vaatii. Pääsääntöisesti sähköisessä päätöksentekomenettelyssä tehdyt päätökset tarkastetaan normaaliin tapaan seuraavassa kokouksessa, mutta päätökset on mahdollista tarkastaa jo ennen kokousta.

Päätösten nähtävillä pito siirtyy yleiseen tietoverkkoon eli seurakunnan tai seurakuntayhtymän kotisivuille. Pöytäkirja kirkkovaltuuston, yhteisen kirkkovaltuuston, kirkkoneuvoston, yhteisen kirkkoneuvoston, seurakuntaneuvoston sekä tarvittaessa myös johtokunnan tai muun toimielimen sekä viranhaltijan päätöksestä, josta seurakunnan jäsen saa tehdä oikaisuvaatimuksen tai valituksen, on pidettävä siihen liittyvine oikaisuvaatimusohjeineen taikka valitusosoituksineen tarkastamisen jälkeen yleisesti nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Salassa pidettävää asiaa tai tietoa ei kuitenkaan tule laittaa nähtäväksi. Jos asia on kokonaan salassa pidettävä, pöytäkirjassa julkaistaan ainoastaan maininta salassa pidettävän asian käsittelystä. (KL 10:23). Pöytäkirjassa tai viranhaltijapäätöksessä julkaistaan ainoastaan tiedonsaannin kannalta välttämättömät henkilötiedot. Lisäksi henkilötiedot on poistettava tietoverkosta, kun oikaisuvaatimus- tai valitusaika on päättynyt. Kirkkohallitus antaa myöhemmin ennen lain voimaantuloa tarkempia tietoja päätösten nähtävillä pitämisestä sekä päivittää oikaisuvaatimusohje- ja valitusosoitusmalleja.

Kirkkovaltuuston kokoonpanoon on tehty täsmennyksiä. Täsmennys koskee suurimpia seurakuntia, jolloin yli 80 000 läsnä olevan seurakunnan kirkkovaltuustoon voidaan valita 45 jäsentä nykyisen 39:n sijaan (KJ 3:26). Tavoitteena on turvata seurakunnan eri alueiden edustusta isojen seurakuntien kirkkovaltuustoissa. Kirkkolain siirtymäsäännöksen mukaan viimeksi seurakuntavaaleilla valittujen kirkkovaltuustojen toimikausi kuitenkin jatkuu aina seuraaviin seurakuntavaaleihin saakka (KL 13:2).

Toimielinten varajäsenet valitaan samassa vaalissa kuin varsinaiset jäsenet. Jos varajäsenet ovat henkilökohtaisia, ehdokkaat on hyväksyttävä ennen vaalia ja ehdokkaana tulee olla sekä varsinainen jäsen että tämän varajäsen. Jos varajäsenet eivät ole henkilökohtaisia, valituiksi tulevat varsinaisiksi jäseniksi valittujen jälkeen seuraavaksi eniten ääniä tai suhteellisessa vaalissa korkeimmat vertausluvut saaneet ehdokkaat (KL 10:19,3). Siten esimerkiksi kirkkoneuvoston jäsenten vaalissa, joissa jäsenillä on henkilökohtaiset varajäsenet, ehdokkaana käytännössä on varsinaisen jäsenen ja hänen henkilökohtaisen varajäsenensä muodostama ehdokaspari.

Tilivelvollisen sääntelytapa uudistuu siten, että tilivelvollinen on luottamushenkilö tai viranhaltija. Tilivelvollinen ei kuitenkaan ole kirkkovaltuuston tai yhteisen kirkkovaltuuston jäsen, kirkolliskokousedustaja eikä tilintarkastaja (KL 6:3).

Tuomiokapitulin viranhaltijan sekä piispan tai tuomiokapitulin määräämän asiantuntijan **tiedonsaantioikeutta** seurakunnan tai seurakuntayhtymän salassa pidettäviin tietoihin on täsmennetty siten, että mainituilla on oikeus saada salassapitoa koskevien säännösten estämättä seurakunnalta tai seurakuntayhtymältä tietoja ja nähtäväkseen asiakirjoja, joita on pidettävä välttämättöminä seurakuntajaotuksen muutokseen liittyvän aloiteoikeuden käyttämiseksi sekä piispalle ja tuomiokapitulille säädetyn valvontatehtävän hoitamiseksi.

Henkilötietojen käsittely sekä tiedonhallintalain ja arkistolain soveltaminen

Kirkkolain **henkilötietojen käsittelyä** koskevia säännöksiä on tarkennettu monin tavoin. Säännökset sijaitsevat kirkkolain 8 luvussa. Luvussa on aikaisempaa tarkemmin koottu sitä lainsäädäntöä, jota henkilötietojen käsittelyssä EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen, tietosuojalain ja kirkkolain lisäksi on sovellettava. Esimerkiksi henkilötietojen käsittelyyn diakoniatyössä sovellettavat säännökset tarkentuvat. Lisäksi seurakunta, seurakuntayhtymä, tuomiokapituli tai kirkkohallitus saa käsitellä tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja kuten seurakunnan jäsentietoja vain, jos käsittely on käsittelytarkoituksen kannalta välttämätöntä (KL 8:2).

Kirkonkirjojen rekisterinpitäjiä ovat uuden lain voimaantulon myötä seurakuntien yhteiset keskusrekisterit sekä yhteisrekisterinpitäjänä kirkkohallitus. Seurakunta ei enää voi toimia kirkonkirjojenpitäjänä ja lain siirtymäsäännöksen mukaan, jos seurakunta ei uuden kirkkolain voimaantullessa ole liittynyt keskusrekisteriin, katsotaan se liittyneeksi hiippakunnassaan maantieteellisesti lähimpään keskusrekisteriin lain tullessa voimaan (KL 13:5). Muutoin keskusrekisterin perustamista, siihen liittymisestä ja siitä eroamisesta säädetään kirkkojärjestyksessä (KJ 3:51 ja 63). Seurakunnan ja seurakuntayhtymän oikeudesta käsitellä kirkonkirjojen tietoja säädetään kirkkolain 8 luvun 8 §:ssä.

Henkilötietojen käsittelyn uudesta sääntelystä tullaan ohjeistamaan ennen lain voimaantuloa tarkemmin.

Uudessa kirkkolaissa omaksutaan sovellettavaksi arkistotoimen hoitoon, tehtäviin, suunnitteluun ja järjestämiseen arkistolaki (831/1994) sekä tiedonhallintaan, tietojärjestelmien käyttöön sekä tietojen sähköiseen luovutustapaan julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annettu laki (906/2019) erikseen säädetyin osin (KL 10:7 ja 8). Näiden lakien soveltamisesta tullaan myös ohjeistamaan myöhemmin ennen lain voimaantuloa.

Kirkon viranhaltijaa koskeva sääntely

Nykyinen kirkkolain 6 luku siirrettiin lähes sellaisenaan uuteen evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta annettuun lakiin. Lakiin lisättiin kuitenkin säännös tasapuolisesta kohtelusta ja syrjintäkiellosta (viranhaltijalain 18 §). Säännös vastaa työsopimuslain säännöstä syrjinnän kiellosta ja työntekijöiden tasapuolisesta kohtelusta. Tasapuolisen kohtelun vaatimus on luonteeltaan yleinen. Yhdenvertaisuuslaissa ja tasa-arvolaissa säädetyt syrjintäkiellot puolestaan koskevat vain tiettyjä laissa yksilöityjä ja muita henkilöön liittyviä syitä. Tasapuolisen kohtelun vaatimus on siten laajempi ja yleisempi.

Työnantaja ei saa asettaa viranhaltijoita keskenään perusteettomasti eri asemaan, vaan työnantajan on kohdeltava samankaltaisissa ja vertailukelpoisissa tilanteissa olevia viranhaltijoita samalla tavoin. Myöskään määräaikaisissa ja osa-aikaisissa virkasuhteissa ei saa pelkästään virkasuhteen kestoajan tai työajan pituuden vuoksi soveltaa epäedullisempia palvelussuhteen ehtoja kuin muissa virkasuhteissa, ellei se ole perusteltua asiallisista syistä.

Tasapuolisen kohtelun vaatimus velvoittaa työnantajaa kohtelemaan viranhaltijoita tasapuolisesti työnjohto-oikeutta käytettäessä, kuten asetettaessa viranhaltijoille työhön liittyviä velvollisuuksia ja vaatimuksia sekä, kun työnantaja arvioi viranhaltijoille asetettujen velvollisuuksien noudattamista ja vaatimusten täyttämistä. Esimerkiksi varoituksen antamisen ja irtisanomisen kynnyistä on sovellettava työpaikalla johdonmukaisesti. Toisaalta työnantajan on noudatettava tasapuolisen kohtelun vaatimusta myös virkasuhteeseen perustuvien etujen myöntämisessä.

Yhdenvertaisuudesta ja syrjinnän kiellosta säädetään yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014) ja tasa-arvosta ja sukupuoleen perustuvan syrjinnän kiellosta säädetään naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa (609/1986).

Edellä mainitun lisäksi myös kirkon viranhaltijoiden ja työntekijöiden erityinen kelpoisuusehto muuttuu. Säännös sisältyy uuteen kirkkolakiin (KL 7:2). Kaikilta

viranhaltijoilta ei enää edellytetä kirkon jäsenyyttä. Edellytys kirkon jäsenyydestä ja konfirmaatiosta on jatkossa sidottu tehtävän sisältöön. Virka- tai työsopimussuhteeseen voidaan ottaa vain konfirmoitu kirkon jäsen, jos tehtävät liittyvät kirkon jumalanpalveluselämään, diakoniaan, kasvatukseen, opetukseen ja sielunhoitoon. Tällaisia tehtäviä kuuluisi esimerkiksi papille, perheneuvojalle, kanttorille, diakonian viranhaltijalle, nuorisotyönohjaajalle, lapsityönohjaajalle, lastenohjaajalle ja kansainvälisen työn sihteerille. Lisäksi kirkon jäsenyyttä ja konfirmaatiota edellytettäisiin tehtävässä, jossa henkilö edustaa kirkkoa tai seurakuntaa suhteessa toisiin seurakuntiin tai muihin tahoihin yhteiskunnassa. Tällaisia tehtäviä ovat muun muassa seurakunnan talous- tai kiinteistöjohtaja ja tiedottaja. Viranomaisen tulee perustella päätöksensä edellyttää kirkon jäsenyyttä. Kirkkolain siirtymäsäännöksen mukaan uutta säännöstä viranhaltijan erityisestä kelpoisuusehdosta sovelletaan niihin virantäyttöihin, jotka tulevat vireille lain voimaantulon jälkeen.

Lisätietoja kirkkolainsäädännöstä antavat tarvittaessa kirkkohallituksen hallinto-osaston ja viranhaltijoita koskevan säätelyn osalta työmarkkinaosaston juristit sekä hiippakuntien lakimiesasessorit, sähköpostitse etunimi.sukunimi@evl.fi.

Kirkkohallitus

Pekka Huokuna
kansliapäällikkö

Pirjo Pihlaja
kirkkoneuvos

ISSN 1797-0326